

איסור שז"ל בהלכה

בירור הלכתי מאת הרב בנימין טבדי

חלק א': איסור השחתת גזע - דאורייתא או דרבנן?

נידה י"ג

כך, ולמחר אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו לך עבוד עבודת כוכבים - והולך ועובד. איכא דאמרי, אמר רבי אמי: כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא, כתיב הכא וירע בעיני ה' וכתוב התם כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע.

ואמר ר' אלעזר: מאי דכתיב ידיכם דמים מלאו - אלו המנאפים ביד.

תנא דבי רבי ישמעאל: לא תנאף - לא תהא בך ניאוף, בין ביד בין ברגל.

ת"ר: הגרים והמשחקין בתנוקות מעכבין את המשיח. בשלמא גרים - כדר' חלבו, דא"ר חלבו: קשין גרים לישראל כספחת. אלא משחקין בתנוקות מאי היא? אילימא משכב זכור - בני סקילה ניהו! אלא דרך אברים - בני מבול ניהו!

אלא דנסיבי קטנות דלאו בנות אולודי ניהו, דא"ר יוסי: אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, שנאמר כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי.

/מתני'/. כל היד המרבה לבדוק, בנשים - משובחת, ובאנשים - תקצין.

גמ'... גופא, ר"א אומר: כל האוחז באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם, אמרו לו לרבי אליעזר: והלא נצוצות נתזין על רגליו, ונראה ככרות שפכה, ונמצא מוציא לעז על בניו שהן ממזרים! אמר להן: מוטב שיוציא לעז על בניו שהן ממזרים, ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני המקום... וכל כך למה? מפני שמוציא שכבת זרע לבטלה; דא"ר יוחנן: כל המוציא שכבת זרע לבטלה חייב מיתה, שנאמר וירע בעיני ה' (את) אשר עשה וימת גם אותו. רבי יצחק ורבי אמי אמרי: כאילו שופך דמים שנאמר הנחמים באלים תחת כל עץ רענן שוחטי הילדים בנחלים תחת סעיפי הסלעים, אל תקרי שוחטי אלא שוחטי. רב אסי אמר: כאילו עובד עבודת כוכבים, כתיב הכא תחת כל עץ רענן וכתוב התם על ההרים הרמים ותחת כל עץ רענן.

... אמר רב: המקשה עצמו לדעת יהא בנדוי, ולימא אסור! דקמגרי יצה"ר אנפשיה. ורבי אמי אמר: נקרא עבריין, שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה

שו"ת פניי יהושע אה"ע סי' מ"ד

ערוך לנר נדה שם

שאלה מ"ד

ששאלתי אחי י"ו ז"ל שחלם ונסל לנוסכז תשעה שלשמו לח ספורס תשעת לידס ונסס כרכו תשומס כך ורסיחסו סיצעיל חס וחסר לזעול חשמו חס סוס ככלל גילוי עניות סחקוד לסתתפסלות עסן גס חס כפולתו סיוליל זרע חס וחסר לו לסוליל לזעלס *

והשאלה ססני כ"ל דליל לזכיס דודלי חין זס לח ככלל גיע ולח ככלל ס"ד דלע"ג דלעזו חזיל ססוס כללו ס"ד סינו סעצידס

גדולס כיכ דכי תעלס על דעתך דלשון סרע סלעזו חזיל ססוס סקילס כע"ז וגי"ע וס"ד חייכ יסרג ולל יעצור זכנ"ס סריצ"ס ז"ל כחשוצה חנח דודלי לח חעזו חזיל חלל כסקליג העון חלפילו כחלק צין זס לל"ס דזסו שופך דעיס

ועס וענח סילד סרלחי לזח עלוחו עסס וכנ"ס שוחסי הילדים דקרינן קוסע"י עיע כ"ל רחיס כרורס דלחן ככך כלוס דצק"ס ז' תעסכח חסלות סנן וסביחס סרענצ"ס ס"ח עס"ל חולס וזגמרח סביחו חקיסח ס' צן קורר דלשח העקס"י

לילד סוחכין עוצר סענעיס וסירס כע"ז ז"ל סעעס ס' צן קורר דלל זמן סלל ילל לחזיר העולס לחו נפס סוס וזיתן לסורנו ולסליל לח חמו ולע"ג דע"ד

סוס דקצרת סוס דעלי סזיס כ"ס סכח דלחן כחן עדיין כעס כלל דעס"י דכ"ס לסורנו ולסליל לח חזיו דלע"ג דסרענצ"ס ז"ל כחצ סעעס ועס"י ססוס כרודק חסריס ס"נ סוי סזרע כרודק דעס לי ססיח חולס תשונח סילד לח סוס

תשונח סזרע ססוס כולצ לו וצלמח לריך יסוצ על דצני סרענצ"ס ז"ל ססרי צגמרח ס' צן סורר סע"ל דלחו כודק סוס דעסח"ח קח רדפי וכמו סכחצ סרענצ"ס ז"ל עלמו חסו עכעו סל עולס חלפסר דק"ל דע"ע בין ססוס כודק

קלח סחירו כל זמן סח"סו נעס וכיון סח"ינו כודק תעס לח סחירו חס סוס נעס חזל לח ידעתי חנ"ל גס ג"ס חלח סחלף דעשונע דסוי גיע כלחי סקס ססוס חקעכחצ כעלמח וכמו סכחצתי דכח סרענצ"ס סביח דבר זס סכ"ח חסח"צ ולח

כחצ סלוקין ע"ז כיו סכחצ ככל סדצריס ססביח סס חלפילו עכח מרדות לח כחצ כ"ח ככידוי סוס יעצז ונ"ל סלעס"י סדרכו ככל חקורי דרצנן סלוקין

בגמרא כאלו מביא מבול לעולם... אמנם לא נתבאר בשום מקום מאי אזהרה איכא להשחתת זרע והיכן אסרה התורה...

לענ"ד יותר קשה גם לדידן דמה דיליף לקמן מלא תנאף ודאי אינו רק דרך אסמכתא.

ולענ"ד אולי י"ל ממה דאמרינן ב"ק (צא ב) מנ"ל דאין אדם רשאי לחבל עצמו ויליף מבל תשחית מדעובר על בגדים שקרע וכל שכך גופו והשיב על זה דלמא שאני בגדים דפסידא דלא הדר הוא ויליף שוב מאשר חטא על הנפש ע"ש.

ולפי"ז י"ל דאף דדחי דאין למילף גופו מבגדים דפסידא דלא הדר הוא, מכ"מ אחר דיליף מ"אשר חטא" ולא נתפרש איזו חטא יש ועל מה עבר שקורא אותו הכתוב "חוטא" - אלא ע"כ דבוזה גלי קרא דבהשחתת גופו איכא ג"כ משום אזהרת בל תשחית.

ולכן י"ל דבהשחתת זרע איכא ג"כ משום "בל תשחית" ואף על גב דלפי"ז אכתי יקשה דמאי אזהרה ה"י לדור המבול שנענשו בזה י"ל דהקב"ה ברא עולמו לשבת כדכתיב לא תוהו בראו לשבת יצרה וכיון שכל הדור הרע ההוא לא רצו לסייע לשבת ה"י ראוי העולם להיות תהו:

דאטו השחתת זרע תלי בעיבור, דא"כ עקר וסריס שאינו ראוי להוליד יהא מותר להשחית זרעו, ועוד דזרע שאינו יורה כחן דאמרינן בנדה שאינו מוליד יהי מותר להשחיתו,

ועוד דלפי מה שכתבו התוספ' ביבמות שם ובסנהדרין (דף נ"ט) וכן בנדה (דף י"ג) תלי איסור השחתת זרע בציווי פרי' ורבי' וא"כ מי שקיים פרי' ורבי' כבר בבן ובת יהי מותר להשחית זרע – וחי' לומר בן, אלא ודאי איסור השחתת זרע הוא איסור לעצמו אפילו אם הזרע אין ראוי להוליד ואם אין צריך להוליד ורק שאינו במי שאינו מצו' על פו"ד.

והן אמת שלא מצאנו אזהרה מפורשת לאיסור הגדול דהשחתת זרע ובחידושי לנדה כתבתי שאולי האזהרה היא מלא תשחית כמו שיש בכלל אזהרה זו לחבול בעצמו או שהלכה למשה מסיני היא...

עזר מקודש אבן העזר סימן כג

גם להמתירים שלא כדרכה פעם אחת רחוק לחלק בין שלא כדרכה לביד.

... אך מכל מקום אין להתיר לכתחילה ובהנ"ל יש (עפ"י הנ"ל בצירוף עם מ"ש במק"א) כתיב בפני הפורעניות.

ועל כל פנים אחר תשובה בחרטה ועזיבה ויודוי אין עוד פתחון פה לעשות שום רושם חטא על כל פנים לגבי שוגג:

[ג] שו"ע. לידי הרהור. באיסור הרהור ביום שלא להתטמא בלילה שהוא מהתורה הק' ליש פוסקים (מצד שמוני המצות שלא מנו זה משמע דסבירא להו שאין בזה איסור מדאורייתא על ידי זה קיל ביותר לגבי ספק ספיקא שכתבתי במק"א בזה ספק שלא יהרהר וספק שלא יתטמא והרי יש עוד ספק לגבי דאורייתא ועל ידי זה אין שום בחור נמנע מללמוד בספרים הק' דברים שיש בהם צד גרם הרהורים בכמה הלכות שבסדר נשים ובספה"ק וכל שהוא בסגנון שכתוב בספרים הק' אין בזה שום פתחון פה חשש דררא דניבול פה או גרם הרהורים אין הגדר בזה בהרהור כל דהו אגב שיטפא וכעין מה שכתבתי במק"א אודות מניעות הרבה דברים מלהסתכל בהם שלגבי אגב שיטפא לא שייך איסור כן הוא בזה שכל שמסית דעתו כפי סגנון יודיעתו לא ניתנה תורה הק' למלאכי השרת ואין בזה דררא דאיסורא.

ובו שו"ע. שמנאפים ביד. ההלכה ברורה לכ"ע שמתעסק בעריות וחלבים חייב ולא שייך שום פתחון פה לומר איזה חילוק בכוונתם תהיה מה שתהיה וכידוע כל הלכות קבועות בקבלה היטב כן הוא לגבי סגנון לשון שבתורה הק' שאי אפשר לפרש רק כפי קבלת חז"ל ולא שייך שום פתחון פה לומר בלשון "לא תנאף" שום מכוון לחלק בזה כפי כוונתם אם לצד הנאה או תאוה או שום איזה אופן אחר כל מה שהפה יכול כו'. וגם מתעסק חייב כמפורש בדברי חז"ל.

והיה מקום לומר על פי זה שמוכרע שמה שאמרו חז"ל לא תנאף ביד הוא רק אסמכתא כי אלו היה בזה איסור דאורייתא לא היה ראוי להתיר כמ"ש בב"ש ז"ל בשם ס"ח ז"ל, ורק ברדיית פת שהיא רק שבות התירו חז"ל כדי להנצל מחיוב סקילה – מה שאין כן לעשות איסור לא תעשה כדי להנצל מאיסור כרת לא מצינו לחז"ל,

ולומר ש"ביד" שאמרו חז"ל שאיסור הוא רק בשעושה בשביל תאוה משא"כ כשכוונתו כדי להנצל מאיסור – אי אפשר לפי הנ"ל כי בדאורייתא אי אפשר לומר כן כיון שמבואר שאין לומר שום חילוק בלשון לא תעשה הנ"ל.

... גם מכל מיני המצות מוכרע שאין זה רק אסמכתא שהרי אין גם אחד שימנה זה בכלל המצות.

מעדני יום טוב מסכת נדה פרק ב

ובגמרא: תו תנא דבי ר' ישמעאל לא תנאף לא תהא בך ניאוף בין ביד בין ברגל.

ופי' התוס': בין ביד בין ברגל היינו דמשפשי מילתו ביד או ברגל ע"כ...

וראייתי בסמ"ק לאוין רצ"ב שכתוב שם בזה הלשון:

שלא להשחית זרע כדכתיב "לא תנאף לא תהנה לאף"

– ולכן הקרוב אלי שהוא ט"ס וצ"ל "לא תהא בך ניאוף" והיינו הא דתנא דבי ר' ישמעאל, וטעות כזה קל להמצא ע"י שגגת הסופרים...

והנה בא לידי סמ"ק כתוב על קלף שנת צ"ו לאלף הששי וכתב בו "לא תהנה לאף כגון המנאפים ביד או ברגל" וזה מסכים לדברי הראשונים:

ספר מצוות קטן מצוה רצב

שלא להשחית זרע כדכתיב (שמות כ') לא תנאף לא תהנה לאף (נדה י"ד) ובכל זה דרשו רבותינו (שבועות דף מ"ז) לא תנאף אזהרה לעוקב אחר המנאף, ובהשחתת זרע יש אזהרה של מיתה דכתיב "זימת גם אותו", גם אמרו רבותינו ז"ל (נדה דף י"ג וע"ש בתוס') האוחז באמה אפילו להשתין כאלו מביא מבול לעולם, אבל מעטרה ולמטה לצד הארץ מותר, גם איסור לרכוב על שום בהמה אם אין אוכף עליה והיכא שיש ביעתותא שרי, וכמו כן נשוי ואשתו עמו מותר.

תוספות מסכת סנהדרין דף נט עמוד ב

והא פריה ורביה – תימה מנא לן דלא נאמרה לבני נח ואי משום דלא חשיב ליה בהדי שבע מצות הא אמר לעיל [דף נח:] קום עשה לא קא חשיב וי"ל דשב ואל תעשה נמי הוא דמי שמצווה על פריה ורביה מצווה שלא להשחית זרע.

אזהרה למוציא שם רע מנלן?

ר' אלעזר אמר: מלא תלך רכיל,

רבי נתן אומר: מונשמרת מכל דבר רע.

ורבי אלעזר מאי טעמא לא אמר מהאי? ההוא מיבעי ליה לכדר' פנחס בן יאיר, "ונשמרת מכל דבר רע" – מכאן אמר ר' פנחס בן יאיר: אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה.

איבעית אימא, מהכא (יחזקאל ד): "ואומר אהה ה' אלהים הנה נפשי לא מטומאה ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה ולא בא בפי בשר פגול".

"הנה נפשי לא מטומאה" – שלא הרהרתי ביום לבא לידי טומאה בלילה...

תוספות ע"ז כ' ע"ב

שלא יהרהר אדם ביום – האי קרא דרשה גמורה היא ולא אסמכתא כדמוכח פרק נערה שנתפתתה (כתובות דף מו.) והקשה ה"ר אלחנן א"כ מאי רבותיה דיחזקאל דאמרין פרק שני דחולין (דף לז:): ונפשי לא מטומאה שלא הרהרתי ביום ובאתי לידי טומאה בלילה ואורי' דמכל מקום רבותא היא ממה שהיה מציל עצמו מהרהור מה שאין כן בשאר אדם דאינו ניצול מהם בכל יום כדאמרין בבבא בתרא פרק גט פשוט (דף קסד:): שלשה דברים שאין אדם ניצול מהם בכל יום וקא חשיב הרהור.

תוספות חולין שם

שלא הרהרתי ביום כו' – ואם תאמר מאי רבותיה דיחזקאל והלא כל אדם נמי אסור כדאמר בפ"ק דמסכת ע"ז (דף כ:): ובפרק נערה שנתפתתה (כתובות דף מו.) ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר ביום כו' וי"ל דאפ"ה חשיב ליה רבותא משום דאמרין בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסד:): שלשה דברים אין אדם ניצול מהם בכל יום הרהור עבירה ולשון הרע ועיון תפלה.

הרמב"ן חולין שם

שלא הרהרתי ביום ובאתי לידי טומאה בלילה. ואף על גב דהא מדאורייתא היא דכתיב ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה, רבותיה דיחזקאל משום שהיא עבירה שאין אדם ניצל ממנה בכל יום כדאמרין בבבא בתרא (קס"ד ב') והוא היה ניצל.

הר"ן חולין שם

שלא הרהרתי ביום ובאתי לידי טומאה בלילה. ואף על גב דמדאורייתא הוא וכדתניא ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה – כיון שהיא עבירה שאין אדם ניצל ממנה בכל יום כדאמרין בפ' גט פשוט היינו רבותיה דיחזקאל.

"חמור מכל עבירות שבתורה" – לצומת ה"קולות" שבו

בית יוסף אבן העזר סימן כה

ומה שכתב רבינו בשם ר"י דאפילו בהוצאת שכבת זרע נמי מותר וכו'. בס"פ ד' אחין (יבמות לד:): אהא דקאמר דמעשה ער ואונן הוה שלא כדרכה הקשו התוספות (שם ד"ה ולא) מהא דשרי בנדרים שלא כדרכה ואורי' דהתם איירי בלא הוצאת זרע דשרי דכיון דליכא השחתת זרע לא הוי כמעשה ער ואונן ועוד אומר ר"י דלא הוי כמעשה ער ואונן אלא כשמתכוין להשחית זרע ורגיל לעשות כן תמיד אבל באקראי בעלמא שמתאוה לבא על אשתו שלא כדרכה שרי וכתב הרא"ש שם דהאי שינויא בתרא עיקר. ודבר קשה הוא להתיר לו להכשל בהוצאת זרע לבטלה אפילו באקראי ושומר נפשו ירחק מזה ומכיוצא בו וכבר כתבתי בזה. וכלק הציפת ואלו היה ר"י רואה מה שאמר הזוהר בעונש המוליא זרע לבטלה כי הוא גדול משאר עבירות שבתורה לא היה כותב זה שכתב [עד כאן]:

שולחן ערוך אבן העזר סי' כג

א. אסור להוציא שכבת זרע לבטלה ועון זה חמור מכל עבירות שבתורה. לפיכך לא יהיה אדם דש מבפנים וזורה מבחוץ, ולא ישא קטנה שאינה ראויה לילד.
ב. אלו שמנאפים ביד ומוציאים שכבת זרע, לא די להם שאיסור גדול הוא, אלא שהעושה זה בנידוי הוא יושב ועליהם נאמר: ידיכם דמים מלאו (ישעיה א, טו) וכאלו הרג הנפש.

ספר חרדים מצוות התלויות בארץ ישראל פרק ב

... ומעתה אין היתר דשלא כדרכה כלל ואוי למיקל כי הרשב"י ע"ה כתב שאין לעון זה תרופה כי אם בתשובה גדולה תדירה ומעשה היה פה צפת שנת הש"ח ליצירה שבמעמד הרבנים מהור"ר ר' יוסף קארו ומהור"ר יצחק מסעוד ומהור"ר אברהם שלום ומורי הרב החסיד ר' יוסף שאגים וכמה רבנים אחרים באה אשה ואמרה שבעלה היה בא עליה שלא כדרכה ונידוהו וחרפוהו ואמרו לשורפו באש וסוף גרשוהו מארץ ישראל וה' יציל שארית ישראל מעון ואשמה:

ויש קצת בני אדם טועין בעון זה כי לא ידעו שהוא אסור ומהם מי שלא קדם יראת חטאו לחכמתו להיות מן החרדים על דברו יתברך ולמדו מן הגמרא מה שהיה נראה לכאורה דאין בזה עון אשר חטא...

והאנשים שהזכרתי למעלה לקחו היתר לעצמם נגד החכמים האלה שמרגילין שלא כדרכה וגם מוציאים זרע במקום הטינופת לבטלה הפך הסוגיא של יבמות שאמרה שהם חייבים מיתה על בעילה זו לכולי עלמא...

אסור להוציא ש"ז. כתב ח"מ בשם ספר החסידים: אם מתירא שאל יכשל בא"א או בנדה ח"ו טוב לו להוציא זרע לבטלה. רק יתענה מ' יום בימי הקיץ או ישב בקור בימי החורף. לפ"ז מ"ש בזה וכן דעון מוציא ש"ז חמיר מכל עבירות לאו דוק:

חכמת שלמה אה"ע סי' כג

לפענ"ד א"צ לדחוק בזה דודאי הוא חמור מכל עונות רק היכי שיש ב' עבירות לבחור זה או זה אז מוטב לבטל עון ש"ז כיון דהותר מכללו לפ"ז משא"כ שאר עבירות לא הותרו מכללן.

ויש להסביר הדבר יותר כיון דש"ז הותר להעמיד תולדות והרי תולדותיהן של צדיקים הוי מע"ט והרי ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה וא"כ בבא לידו דבר עבירה כגון א"א או נדה ולא עשה הרי נחשב לו כעושי מצוה ועשה מצוה הוי תולדות והרי להעמיד תולדות הותר להוציא ש"ז לכך מותר לו להוציא ש"ז עבור כך וע' בתנחומא ר"פ נח דמע"ט עדיפי מתולדות ובנים ייע"ש לכך מותר עבור מניעת עבירה.

רמ"א אה"ע כה סעיף ב

ויכול לעשות עם אשתו מה שירצה, בועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר שירצה, ובא עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה, או דרך אברים ובלבד שלא יוציא זרע לבטלה (טור). ויש מקילין ואומרים שמותר שלא כדרכה אפילו אם הוציא זרע, אם עושה באקראי ואינו רגיל בכך (גם זה טור בשם ר"י). ואף על פי שמותר בכל אלה, כל המקדש עצמו במותר לו קדוש יאמרו לו (דברי הרב).

שו"ת שאילת יעבץ א, מג

אמנם דעת לנכון נקל שעכ"פ יש איסור לכתחלה בהשחתתו מפשטא דתלמודא אף שאינו חייב על העוברין. וכן להשחית זרע שנקלט במעי אשה אף על פי שעדיין לא נתעברה ממנו - ודאי אסור שלא לצורך, כדמוכח מדלא שרי לשמש במוך אלא לג' נשים דווקא.

ואיברא לצורך אף להוציא זרע לבטלה להשחיתו על הארץ שרי, כדאשכחן לענין בדיקת הניקב בגובתא דש"ז דמותבינן ליה אבי פוקרי. ש"מ דאיסור חמור זה הותר מכללו אצל צורך מצוה.

תניא ליקוטי אמרים פרק ז

חכמת שלמה אה"ע סי' א

והנה נסתפקתי במי שגידל יתום ויתומה בתוך ביתו אם נחשב זה קיום פ"ו כיון דאחוז"ל המגדל יתום ויתומ' בתוך ביתו מעלה עליו כאלו ילדו א"כ יש לומר דהוי נמי כאלו קיים פ"ו או עכ"פ אינו דומה לולד ממש ולא קיים בזה פ"ו ולכאור' נראה דזה תלוי בפלוגתת הדריש' עם הט"ז ביו"ד (סימן רמ"ב) דדעת הדריש' דכל מקום דנאמר כאלו אין המוקש שזה אל מי שמקיש לו והט"ז חולק דהוא שזה ממש ולכך ה"נ להדריש' כיון דאינו שזה ממש ולכך נהי דאמרי' דהוי כאלו ילדו מ"מ אינו לידה ממש ואינו יוצא בה ידי פ"ו אבל להט"ז שהוא שזה ממש אז יוצא בה ידי פ"ו מיהו אף להדריש' מ"מ הוי רק אם לא הוליד כלל אבל אם הוליד ומתו וגידל יתום ויתומה ודאי קיים פ"ו דממ"נ אם בעינן לידה הרי הוליד ממש ואף דלא גדלם הרי הגדיל יתום ויתומה ונהי דלא הוליד עכ"פ גידל ויוצא ממ"נ כן נראה לי נכון לדינא ודו"ק:

בית שמואל סימן כה ס"ק ב

אפילו אם מוציא זרע. ואם נמצא דם בעד של אשה ויש ספק אם הדם ממנה או ממנו נראה לכאורה דמותר לאיש להוציא הזרע כדי לברר אם הדם ממנו הוא דהא אין איסור לשמש ולהוציא זרע גם יש להביא ראיה מש"ס פרק הערל דאי' שם אם ניקב הגיד בדקינן אם נתרפא ומניחים ביה פוקרא כדי שיוציא זרע, ויש לדחות וצ"ע.

שו"ת דברי מלכיאל חלק ה סימן קנז

כי מ"ש השאלת יעבץ ראי' מיבמות (דע"ו)... דאיירי בכרות שפכה שאינו מוליד ואפשר שעליו אין איסור כ"כ להוציא ש"ז ואף דאיירי שם שנסתם מ"מ כל זמן שלא נתברר שנתרפא יש לו חזקת היתר מכבר. משא"כ בחשוכי בנים דשפיר אפשר שיוליד כי נזדמן הרבה פעמים שהולידו אחר כמה שנים...

ועוד דהתם א"א לו לישא אשה כלל ויבוא ליד הרהור והוז"ל וליזה התירו לו ע"ד אמרם מוטב שיחלל שבת אחת משיחלל שבתות הרבה, וג"ז התירו רק ע"י גרם ולא ע"י משמוש שהוא מעשה בידים... ומה שנתקשה כ"ת בדברי הב"ש סי' כ"ה סק"ב שכתב שאין איסור לשמש כוונתו פשוטה שרוצה להוכיח משיטת היש חולקין דמייתי שם שמותר שלא כדרכה ע"ש. אבל באמת לא דמי דשם הוי עכ"פ דרך תשמיש ודמי לקטנה ואיילונית ע' ס"ס כ"ג שם. ובלא"ה כבר כתבו האחרונים שהעיקר דאסור שלא כדרכה בהו"ו וע"ש בכנה"ג.

ולכן לא הוזכר עון זרע לבטלה בתורה בכלל ביאות אסורות אף שחמור מהן וגדול עונו בבחי' הגדלות ורבויו הטומאה והקליפות שמוליד ומרבה במאד מאד בהוצאת זרע לבטלה יותר מביאות אסורות רק שבביאות אסורות מוסיף כח וחיות בקליפה טמאה ביותר עד שאינו יכול להעלות משם החיות בתשובה אא"כ יעשה תשובה מאהבה רבה כל כך עד שזדונות נעשו לו כזכויות ובוזה יובן מאמר רז"ל איזהו מעוות שלא יוכל לתקון זה שבא על הערוה והוליד ממזר שאז גם אם יעשה תשובה גדולה כל כך אי אפשר לו להעלות החיות לקדושה מאחר שכבר ירדה לעולם הזה ונתלבשה בגוף בשר ודם:

תהפוכות הנטיות הטבעיות

ההתעוררות של המדע החדש על דבר הנטיה הטבעית שיש לאיזה בני אדם מראשית יצירתם, ובשביל כך חפצים הם לעקור את המחאה המוסרית בזה, אבל דבר אלהינו יקום לעולם. וכבר פירש בר קפרא על זה, תועבה תועה אתה בה, שהיא נטיה רעה, שצריך אדם וכללות האדם להלחם עליה.

ומקצת הטינא שאולי תמצא אצל יחיד באופן שאי אפשר לעקרה, זה ראו חכמים מראש ואמרו על זה, כל מה שאדם רוצה בו, משל לדג הבא מבית הצייד, רצה לאוכלו צלי שלוק מבושל אוכלו. ובזה העמיקו בטבע האדם עד לחמלה על המקולקלים בראשית יצירתם. ומכל מקום העירו, חגרינ מפני מה הויין מפני שהופכין את שולחנם. ואף על פי שאינה הלכה, מכל מקום היא שיחה של מלאכי השרת, דהיינו חכמים הדומים למלאכי ד', וכל עם ד' על פיהם יחנה ויסע. וכל הנותר בציון ונשאר בירושלם קדוש יאמר, וישנא תהפוכות, ודרך ישרים סלולה.

משרשי המצוה, לפי שהשם ברוך הוא חפץ ביישוב עולמו אשר ברא. ולכן ציוה לבל ישחיתו זרעם במשכבי הזכרים, כי הוא באמת השחתה שאין בדבר תועלת פרי ולא מצות עונה, מלבד שענין אותו טינוף נמאס ומכוער הוא מאד בעיני כל בעל שכל, והאיש שנברא לעבוד בוראו לא ראוי להתנוול במעשים מכוערים כאלו. ומזה השורש אמרו זכרונם לברכה [שם ע"ו ע"ב] שאסור להשיא אשה לקטן דכעין זנות הוא, וכן שלא ישא אדם זקנה ועקרה שאינה ראויה לילד.

עיונות הראשונים פיו "לאו בנות הרעשה" - והיוס לדין בדיקת הנג

רש"י מסכת נדה דף יג עמוד א

נדה דף יג עמוד א

מתני'. כל היד המרבה לבדוק - שזדקת תמיד שמה לרחה. בנשים משובחת - שמתוך כך לא אתי לדי ספק טומאה ובעלה לא אתי לידי איסורא. ובאנשים - שזדוק עכמו תדיר בלחמתו שמה ילא ממנו קרי. תקצץ - שמתחמם ומרגיש כשמתמשש בלחמה ומוליח שכבת זרע לזבלה. גמ'. הרגשה - שמוזעזעין אבריו כשמתחמם וכו' קרי. אנשים - משובחת דקתני קאי מרבה אבל אתקצץ דבאנשים אפילו חדא זימנא. לענין זיבה - שילא זב ממנו ורועה לזדוק כדי למנות ראויותו שמים לטומאה ושלא לקרבן, זב דומה למי זקק של שעורים וזא מצער המת ושכבת זרע זא מצער החי וקשורה כלובן זילה שאינה מוזרת.

/מתני'/. כל היד המרבה לבדוק, בנשים - משובחת, ובאנשים - תקצץ. גמ'. מ"ש נשים ומאי שנא אנשים? נשים לאו בנות הרגשה נינהו - משובחות, אנשים דבני הרגשה נינהו - תקצץ. אי הכי, מאי איריא מרבה? כי לא מרבה נמי! כי קתני מרבה - אנשים. תנא: בד"א - לענין שכבת זרע, אבל לענין זוב - אף הוא משובח כנשים.

תוס' הרא"ש נידה שם

נשים דלאו בנות הרגשה נינהו. פרש"י שאינן מתחממות ורואות קרי מחמת מימוש. משמע הא אם מתחממות אסור אלמא נשים מוזהרות על השחתת זרע.

וכן משמע מתוך פר"ח שפ"י, נשים דלאו בנות הרגשה נינהו שרואות דם בלא הרגשה. ומשמע שר"ל אע"ג דמפקות זרע לבטלה, טוב לה שתבדוק כדי להפריש מטומאת טהרות ומלשמש עם בעלה בטומאה. אבל אנשים שאינן רואין קרי ולא הרגישו למה יבדקו. אבל אם היו רואים בלא הרגש מיקרי משובח כשבדק אע"פ שמוציא זרע מידי דהוה זוב...

והא דאמרי' ג' נשים משמשות במוך דמשמע הא שאר נשים אסירי, וי"ל לפר"ח ולרש"י ניחא דאסירי משום השחתת זרע.

ולאידך פירושא נמי איכא למימר דאסירי משום שמשחיתות זרע האיש. א"נ איכא לפרושי צריכות לשמש במוך:

ערוך לנר שם

בגמרא אבל לענין זוב אף הוא משובח. לא ראיתי להרמב"ם שהביא דין זה כמו שהביא לענין נשים וגם הך דינא דלענין קרי שמתר לבדוק בחרס או בצרור לא הביא ולא ידעתי למה השמיט דינים דברייתא זו.

ואולי ס"ל להרמב"ם דע"פ ברייתא דלקמן (עמ' ב') דלא יושיט ידו מטבורו ולמטה כל זה אסור ופליג אברייתא דהכא וכיון דהרמב"ם פסק כברייתא דלקמן לכן השמיט דין דברייתא זו ועיין מש"כ לקמן:

תוס' נדה יג, א

נשים דלאו בנות הרגשה נינהו - לר"ת דמפרש (יבמות יב:) ג' נשים משמשות במוך היינו צריכות ושאר נשים מותרות משום דלא מיפקדא אפריה ורביה - י"ל כיון דלאו בנות איסור הרגשה נינהו אפילו הוו מרגישות.

תוס' נידה שם

לפי ר"ת קשה לר' יוחנן בן ברוקה דתניא (שם דף סה:) על שניהם נאמר פרו ורבו.

ועוד נהי נמי דלא מפקדו אפ"ו - להשחית זרע הוקשו לאיש לכל עונשין שבתורה?

וי"ל דהיינו טעמא שהנשים לעולם מזריעות בפנים ושם הוא דרך להזריע, אבל אנשים מזריעים בחוץ ואין דרך להזריע שם.

תוס' הרא"ש נדה שם

נשים דלאו בנות הרגשה נינהו... ועוד י"ל דלאו בני איסור הרגשה נינהו אע"פ שמתחממות ורואות קרי.

וא"ת ומ"ט? וכ"ת משום דלא מיפקדי אפריה ורביה - אנשים נמי לאחר שקיימו לא ליסרו.

ומי י"ל אנשים לעולם מיפקדי משום דכתיב בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידיך כדאיתא בפרק הבא על יבמתו.

ומיהו קשה לר' יוחנן בן ברוקה דאמר התם על שניהם הוא אומר פרו ורבו ליתסריין.

וי"ל דהיינו טעמא דאנשים מיפקדי לפי שמזריע מבחוץ אבל אשה מזרעת מבפנים.

חידושי הרמב"ן מסכת נדה דף יג עמוד א

נשים דלאו בנות הרגשה נינהו משובחות. קשיא ליה לר"ת ז"ל למה ליה האי טעמא תיפוק ליה משום דלא מיפקדי אפריה ורביה, ושמעתי שהיה מפרש דלאו בנות הרגשה נינהו שאינן בדין הרגשה כלל לומר שאינן מרגישות ולא מצוות, וכן פירש זו ששנינו בברייתא ג' נשים משמשות במוך - חייבות לשמש, דאלו מותרות כל הנשים מותרות כן,

ואין פי' נכון בכאן דבנות הרגשה לאו בדין הרגשה משמע,

ואפשר לפרש דמשום משובחת קאמר,

שאילו היו בנות הרגשה אף על פי שאינן מצוות כאנשים ולא דינן ליקצץ - מ"מ לא היתה יד המרבה לבדוק יותר מדאי משובחת לפי שהיא משחיתה ואין שבח בהשחתה אפילו לנשים,

ועוד דהא מביאה עצמה לידי הרהור ואלו היתה בת הרגשה בת נדוי היא כדלקמן,

ולפיכך הוצרכו בגמ' לפרש דלאו בנות הרגשה נינהו,

אבל כל עיקר אין דינו של הרב ז"ל נראה לי, שאע"פ שאינן מצוות על פריה ורביה ורשאי מן התורה ליבטל, איסור הוא בהשחתה,

ואף על פי שהאשה מותרת לעקור את עצמה מה שאין כן באיש ואף על פי שקיים מצות פריה ורביה,

התם מצוה אחריתי היא שנצטוו על הסירוס ואפילו מסרס אחר מסרס חייב, אבל בהשחתה כל בשר כתיב.

אחלוקת ר"ת ור"י באפולת דרך תשמיש

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף יב עמוד ב

תני רב ביבי קמיה דרב נחמן, שלש נשים משמשות במוך: קטנה, מעוברת, ומניקה; קטנה - שמא תתעבר ושמא תמות, מעוברת - שמא תעשה עוברה סנדל, מניקה - שמא תגמול בנה וימות; ואיזו היא קטנה? מבת י"א שנה ויום אחד עד י"ב שנה ויום אחד, פחות מכאן ויתר על כן - משמשת כדרכה והולכת, דברי ר"מ; וחכ"א: אחת זו ואחת זו - משמשת כדרכה והולכת, ומן השמים ירחמו, משום שנאמר: שומר פתאים ה'.

חידושי הריטב"א מסכת נדה דף יג עמוד א

מאי שנא נשים דלאו בני הרגשה נינהו. פירש [רש"י] דליכא למיחש בהו דמשום משמוש יבאו לידי אבוד זרע,

והקשה ר"ת ז"ל ותיפוק ליה דאילו הוּו בנות הרגשה אינם מצוות על פריה ורביה ולא על אבוד זרע וכשם שאינן מצוות על העיקור ועל הסירוס,

לכך פירש הוא ז"ל דהכי קאמר נשים שאינן בדין הרגשה כלל שאפ"י הרגישו ושחתו זרע אין בכך כלום כיון שאינן מצוות על פריה ורביה,

והקשה עליו רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל שאפילו לפי סברת ר"ת ז"ל שהוא סובר שאין הנשים מוזהרות על השחתת זרע מ"מ אינו בדין שתהא משובחת אילו היו בני הרגשה, ויותר הוא משובח להן ולעולם שלא ירבו לבדוק שלא לצורך משישחיתו זרע כי לא תהו בראה,

ועוד דאילו היו בנות הרגשה קא מיגרין יצר הרע בנפשייהו, וכל שכן דודאי אף על גב שאין הנשים מצוות על פריה ורביה ולא על הסירוס,

מ"מ אסורות הן להשחית זרע בראוי לפרות ולרבות, וכולן לקו בדור המבול בזה,

שאם הותרו להשחית כלי הזרע לא הותרו להשחית הזרע וכמו שפירש"י ז"ל (יבמות י"ב ב') על ברייתא דשלש נשים משמשת במוך, הילכך שפיר נקט תלמוד משום דלאו בני הרגשה ממש נינהו וכמו שפירשנו.

רש"י שם

משמשות במוך - מותרות לתת מוך במקום תשמיש כשהן משמשות כלי שלא יתעברו.

שלש נשים משמשות במוך – פי' הקונטרס מותר לשמש במוך אבל שאר נשים אסור משום השחתת זרע אף על גב דלא מיפקדה אפריה ורביה.

וכן משמע בנדה (דף יג. ושם) דתנן בפ' כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תקצץ ומפרש בגמרא משום דנשים לאו בנות הרגשה נינהו משמע דאי הוּו בנות הרגשה הוּו אסור,

ומיהו מצינו לפרש דלאו בנות איסור הרגשה נינהו.

ור"ת אומר דלפני תשמיש ודאי אסור ליתן שם מוך דאין דרך תשמיש בכך והרי הוא כמטיל זרע על העצים ועל האבנים כשמטיל על המוך.

אבל אם נותנת מוך אחר תשמיש אין נראה לאסור דהאי גברא כי אורחיה משמש מידי דהוה אקטנה ואילונית דלא איתסרו בתשמיש משום דלאו בנות בניס נינהו,

והאשה שנותנת אח"כ מוך לא הוזהרה אהשחתת זרע כיון דלא מיפקדה אפריה ורביה,

ומשמשות במוך דקתני הכא היינו צריכות לשמש במוך.

שלש נשים משמשות במוך – פי' בקונטרס מותרות לשמש במוך אף על גב דשאר נשים אסורות משום השחתת זרע.

ואין נראה לר"ת, דהא קטנה ואילונית מותר לשמש בהדיהו ולא הוּו השחתת זרע כיון שהוא דרך תשמיש.

ומפרש ר"ת משמשות צריכות לשמש במוך אחר תשמיש ועצה טובה. קמ"ל.

ולר"י נראה לקיים פי' הקונט' דבריש נדה (דף ג.) משמע שהמוך הוא במעיה כל שעה והוּו כמשמש על האבנים ועל העצים ולא דמי למשמש קטנה ואילונית.

ועוד אפילו היתה נותנת מוך אחר תשמיש אסורה דאף על פי שאינה מצווה על פריה ורביה מ"מ אסורה היא להשחית זרע.

כדמשמע בנדה (דף יג.) דתנן כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תיקצץ ומפרש בגמרא משום דנשים לאו בנות הרגשה נינהו משמע דאם היו בנות הרגשה הוּו אסירי.

ויש לדחות דלאו בנות איסור הרגשה נינהו קאמר.

ולא כמעשה ער ואונן דאילו התם שלא כדרכה – משמע דאסור לשמש שלא כדרכה.

ותימה דבפ"ב דנדרים (דף כ:) אמר ההיא דאתיא לקמיה דרבי ואמרה ליה שולחן ערכתי לו והפכו אמר לה בתי התורה התירתך לו ומסיק דהלכתא הכי והפכו היינו שלא כדרכה לפי שמצטערת בכך שנא' (בראשית לד ב) וישכב אותה ויענה שענינה אותה שלא כדרכה וכן אם תענה את בנותי (שם לא) שלא כדרכן דאי הפכו היא למעלה והוא למטה לא היתה קובלת על כך.

וכן בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:) אמר עובד כוכבים הבא על אשתו שלא כדרכה חייב מיתה ופריך מי איכא מידי דישראל לא מיחייב ועובד כוכבי' מיחייב והיינו האי לא מחייב היינו דבישראל שרי דאי איכא איסור בישראל ניחא

דמחייב בעובד כוכבים מיתה דאזהרתן זו היא מיתתן כמו בגזל ושאר דברים.

ואר"י דהתם מיירי בלא הוצאת זרע דשרי דכיון דליכא השחתת זרע לא הוּו כמעשה ער ואונן.

עוד אמר ר"י דלא חשוב כמעשה ער ואונן אלא כשמתכוין להשחית זרע ורגיל לעשות כן תמיד, אבל באקראי בעלמא ומתאוה לבא על אשתו שלא כדרכה – שרי,

כדאמר' בנדרים (דף כ:) כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו יעשה משל לבשר הבא מן הטבח ודג מן הציד רצה אוכלו צלי רצה אוכלו מבושל רצה שלוק.